

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Кафедра музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 19 » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сольфеджіо

для студентів

Спеціальності: 025 *Музичне мистецтво*

Освітнього рівня: *перший (бакалаврський)*

Освітньої програми: 025.00.03 *Інструментальне виконавство (фортепіано); 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)*

Київ - 2020

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Викладач: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 28.08.2020 р. № 8

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСІУК

Робочу програму погоджено з гарантими освітньої професійної програми:
025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано);

«__» _____ 2020 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ (Ірина Ходоровська)

Робочу програму погоджено з гарантими освітньої професійної програми:
025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)

«__» _____ 2020 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ (Віктор Савченко)

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2020 р.

Заступник директора _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Кафедра музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«__» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сольфеджіо

для студентів

Спеціальності: *025 Музичне мистецтво*

Освітнього рівня: *перший (бакалаврський)*

Освітньої програми: *025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано); 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)*

Київ - 2020

Розробник: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Викладач: Ходоровська Ірина Миколаївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 28.08.2020 р. № 8

Завідувач кафедри _____ Ольга ОЛЕКСЮК

Робочу програму погоджено з гарантими освітньої професійної програми:

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано);

«__» _____ 2020 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ (_____)

Робочу програму погоджено з гарантими освітньої професійної програми:

025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)

«__» _____ 2020 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ (_____)

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2020 р.

Заступник директора _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

1. Опис початкової дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання		
	денна		заочна
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180		
Курс	2		-
Семестр	3	4	-
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2	-
Обсяг кредитів	2	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-
Аудиторні	28	28	-
Модульний контроль	4	4	-
Семестровий контроль	15	15	-
Самостійна робота	13	13	-
Форма семестрового контролю	залік	екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, вміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Завдання курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навички вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо-тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- домагатися від студентів ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- домагатися осмисленого ставлення до структурної, ладо-тональної та метро-ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш

характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);

- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту.

Формування професійних *компетентностей*:

світоглядну:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції

інформаційну:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

науково-дослідницьку:

- володіння науково-дослідними методами відповідно до фахового спрямування;

самоосвітню:

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;

фахову (музично-теоретичну):

- знання, розуміння і здатність застосовувати на практиці основні положення теорії музики, гармонії, поліфонії;

- здатність вільно читати з аркуша одноголосні та двоголосні приклади з урахуванням метро-ритмічних складнощів;

- здатність записати по слуху мелодію в будь-якому стилі та тональності;

- здатність осмислено виконати вправи різного спрямування в певній тональності;

- здатність по пам'яті відтворити певні засоби музичної виразності;

- здатність підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури.

Діяльність студентів відбувається у **Центрі компетентностей – Навчальній лабораторії інформаційних технологій у музичному мистецтві.**

3. Результати навчання за дисципліною.

Вміти:

- точно інтонувати та визначати на слух елементів музичної мови;
- вільно читати з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо-тональні та темпові зміни, кульмінацію твору;
- сольфеджувати багатоголосні приклади в ансамблі;

- осмислено ставитись до структурної, ладо-тональної та метро-ритмічної будови музичного прикладу (аналіз в уяві прикладів, спираючись на теоретичні знання, розуміння мелодичного і гармонічного розвитку музичної думки, визначати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу;
- вільно записувати одноголосний та двоголосний диктант.

У разі загострення епідеміологічної ситуації, пов'язаної з COVID-19, усі лабораторні заняття будуть проводитись дистанційно. Виконання усіх видів завдань, запланованих програмою, відбуватиметься в режимі відео-конференцій на платформі Google, Zoom

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт							
		Аудиторна:						Самостійна	Семестровий контроль
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні		
Змістовий модуль 3.									
Тема 1. Тризвуки гармонічного мажору та мінору та їх обернення	6				4			2	
Тема 2. Функціональне значення акордів у ладі	6				4			2	
Тема 3. Головні функції ладу	8				6			2	
Модульний контроль	2					2			
Разом	22				14	2		6	
Змістовий модуль 4.									
Тема 1. Септакорди в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з оберненнями	6				4			2	
Тема 2. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція	4				2			2	
Тема 3. Гармонічна логіка класичного одно тонального періоду	3				2			1	
Тема 4. Діатонічні семи та п'ятиступеневі лади	5				4			1	
Тема 5. Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови	3				2			1	
Модульний контроль	2					2			
Семестровий контроль	15								15
Разом	38				14	2		7	15
Підготовка та проходження контрольних заходів									
Усього на III семестр	60				28	4		13	15

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт							
		Аудиторна:						Самостійна	Семестровий контроль
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні		
Змістовий модуль 5.									
Тема 1. Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні	6				4			2	
Тема 2. Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні	9				6			3	
Тема 3. Нонакорди S і D групи.	6				4			2	
Модульний контроль	2					2			
Разом	23				14	2		7	
Змістовий модуль 6.									
Тема 1. Ладова альтерація мажору та мінору	8				6			2	
Тема 2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації	6				4			2	
Тема 3. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості	6				4			2	
Модульний контроль	2					2			
Семестровий контроль	15								15
Разом	37				14	2		6	15
Підготовка та проходження контрольних заходів									
Разом на IV семестр	60				28	4		13	15
Усього на II курс	120				56	8		26	30

III семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу

Тема 3.1 Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору – 4 год.

Тризвуки: мажорний, мінорний, зменшений, збільшений. Обернення тризвуків. Фонізм акордів.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок та інтонування тризвуків, їх обернень в гармонічному мажорі та мінорі, відпрацювання прикладів з використанням зазначених акордів.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.
2. Інтонувати:
  - звукоряди гармонічного мажору і мінору в різних ритмах;
  - ступені зазначених ладів;
  - інтервали гармонічного мажору і мінору за схемами;
  - мажорні і мінорні тризвуки та їх обернення в тональностях мажору чи мінору мелодично і гармонічно;
  - зменшений тризвук та його обернення з розв'язанням в тональності гармонічного мажору чи мінору;
  - доспівати звук, якого не вистачає в акорді.
3. Сольфеджувати:
  - вправи з аркуша з визначенням в них різновидів тризвуків з оберненнями.
4. Визначити на слух:
  - різновиди мажору і мінору у музичних фрагментах;
  - ланцюжки інтервалів гармонічного мажору і мінору;
  - ланцюжки тризвуків та їх обернення.
2. Записати одноголосний диктант, що включає мелодичний рух по тонах різних акордів.
3. Записати ритмічний диктант (знайома народна пісня)

Література основна: 1, 4, 5.

Література додаткова : 2, 3, 5.

Тема 3.2 Функціональне значення акордів у ладі.. – 4 год.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття багатоголосся акордового типу, визначення та інтонування акордів гармонічного мажору і мінору.

Завдання

1. Налаштування в ладо-тональності.
2. Інтонувати:
  - різновиди мажору і мінору з використанням різних варіантів ритмічного руху;
  - стійкі і нестійкі тони в різних інтонаційних комбінаціях
  - ступені гармонічного мажору та мінору;
  - акордові послідовності (тризвуки з оберненнями).
3. Сольфеджувати:
  - одно та двоголосні вправи з аркуша;
  - канони (дво та триголосні).
4. Визначити на слух:
  - окремі діатонічні та характерні інтервали;
  - ланцюжки інтервалів;
  - окремі тризвуки та їх обернення;

- ланцюжки акордів.
- 5. Записати одноголосний диктант із складним метро-ритмом.
- 6. Скласти другий голос до диктанту написаного на занятті.
- 7. Знайти декілька прикладів з використанням різних тризвуків та їх обернень в мелодичному русі.

Література основна : 2, 4, 5.

Література додаткова : 3, 4.

Тема 3.3 Головні функції ладу. – 6 год.

Тоніка, субдомінанта та домінанта як основа функціональності мажору та мінору. Плагальні, автентичні та повні звороти. Кадансовий зворот.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення ладо-функціональних співвідношень, аналізу специфіки формоутворюючої дії гармонічних зворотів.

Завдання

1. Налаштування в ладо тональності.
2. Інтонувати:
  - звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору в різних ритмах;
  - плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в мелодичному русі в тональностях до трьох знаків;
  - плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в акордовій фактурі в тональностях до 4-5 знаків (ансамблем);
  - кадансові звороти в тональностях до п'яти знаків.
3. Сольфеджувати:
  - одно та двоголосні вправи з аркуша;
  - двоголосні вправи (індивідуально – один голос грати на ф-но, другий – співати та дуєтом)
4. Визначити на слух:
  - три та чотириголосні плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти;
  - кадансові звороти.
5. Записати одноголосну мелодію засновати на звуках акордів головних функцій.
6. Транспонувати мелодію диктанта у вивчені тональності до п'яти знаків.

Література основна : 1, 4, 5.

Література додаткова : 4, 5.

Змістовий модуль IV.

Діатоніка. Хроматика.

Тема 4.1. Септакорди натурального та гармонічного мажору і мінору та їх обернення - 4 год.

Септакорди V, VII, II, ступенів та їх обернення в тональностях натурального та гармонічного мінору і мажору. Розв'язання септакордів домінантової та субдомінантової групи.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення септакорду V ступеня (побудова, обернення, розв'язання), особливості використання в класичній та сучасній музиці; спів та слуховий аналіз D7 та його обернень в акордових послідовностях.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
  - за камертоном,
  - від попередньої тональності.
2. Інтонування:

- звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до шести ключових знаків з метро – ритмічними ускладненнями.

- спів інтервалів почергово вгору і вниз від різних звуків;
- характерні інтервали з розв'язаннями в тональностях до шести знаків;
- всі види тризвуків з оберненнями від різних звуків вгору та вниз;
- D7 з оберненнями та розв'язаннями вибірково в тональностях до 5 - 6 знаків;
- спів акордових ланцюжків з використанням D7 та його оберненням.

3. Сольфеджувати:

- одно та двоголосні вправи з підручників;

4. Слуховий аналіз:

- наявність різних ладових ознак у виконуваних мелодичних та багатоголосних фрагментах;
- діатонічних та характерних інтервалів;
- тризвуків з оберненнями в акордових послідовностях;
- D7 з оберненнями окремо та в акордових послідовностях.

5. Запис одноголосного диктанту.

6. Творче завдання:

- створити мелодію з використанням D7 та його обернень в мелодичному русі на заданий ритмічний малюнок.

Література основна : 1, 2, 5.

Література додаткова : 4, 7.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: Набуття навичок визначення септакордів VII та II ступеня (малого і зменшеного), визначення особливостей використання їх в класичній та сучасній музиці; спів та гармонічний аналіз септакордів VII ступеня та їх обернень в натуральних і гармонічних видах мажору та мінору.

Завдання

1. Настройка в ладо тональності.

2. Інтонувати:

- звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до 6 ключових знаків (з різними метро-ритмічними малюнками);
- інтервали почергово вгору і вниз від різних звуків;
- характерні інтервали вибірково в тональностях до 6 знаків;
- D7 з оберненнями вибірково в тональностях до 6 знаків та в акордових ланцюжках;
- VII7 (малий і зменшений) та II7, їх обернення з розв'язаннями в T та через D7 в T в тональностях до 2 – 4 знаків;
- Секвенції типу: VII7 – D65 – T; II-D43-T

3. Сольфеджувати:

- одголосні приклади з аркуша;
- двоголосні вправи;
- чотириголосні вправи із збірника Б. Алексеева.

4. Слуховий аналіз;

- інтервальних послідовностей;
- гармонічних зворотів з усіма вивченими акордами;
- прикладів з музичних творів;

5. Запис одноголосного диктанту.

6. Творче завдання: на запропонований ритм скласти мелодію з використанням введеного септакорду та його обернень.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 2, 3.

Тема 4.2. Акорди побічних ступенів. Перерваний каданс. – 2 год.

Тризвуки II, III, VI, VII ступенів та їх обернення.

Гармонічні звороти з акордами побічних ступенів. Ефект очікування певного акорду і порушення очікуваної логіки у перерваному кадансі.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення фонізму акордів побічних ступенів; аналізу та інтонування найпоширеніших гармонічних зворотів; відпрацювання акордів II, III, VI, VII, ступенів та їх обернень.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
  - за камертоном
  - від попередньої тональності
2. Інтонувати:
  - звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору до 6 знаків;
  - ступені ладів вроздріб, закінчуючи тонікою ладу;
  - Гармонічні послідовності в тональностях: D-dur, As-dur, d-moll: I – VI – IV6 – II43 – VII2 – I64 – V7 – I;
I – VIII6 – I6 – IV – III6 – V2 – I6 – VIII65 – V43 – I;
3. Сольфеджувати:
  - двоголосні вправи з підручників
  - одноголосні вправи з аркуша;
4. Визначити на слух:
  - наявність різних ладових ознак у виконуваних мелодичних і багатоголосних фрагментах;
  - ланцюжки інтервалів в тональності;
  - фрагменти музичних творів класичної музики відповідно до зазначеної теми;
5. Записати одноголосний диктант й формі періоду.

Література основна : 1, 2, 5..

Література додаткова : 5, 6, 7.

Тема 4.3. Гармонічна логіка класичного однотонового періоду. – 2 год.

Гармонічний період як відносно завершена музична побудова. Складові елементи періоду: речення, фрази, мотиви. Взаємовідносини каденцій.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення періоду та його складових елементів, специфіка кадансових зворотів, логіка гармонічного руху; відпрацювання прикладів.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
  - за камертоном
  - від попередньої тональності
1. Інтонувати:
  - натуральні, гармонічні мажорні та мінорні гами з різними метро-ритмічними ускладненнями;
  - інтервальні та гармонічні послідовності;
  - секвенції дво- триголосні;
  - Імпровізовану мелодію на тлі витриманого звука.
2. Сольфеджувати:
  - двоголосні вправи з підручників;
  - одноголосні вправи з аркуша;
3. Визначити на слух:
  - цілісну побудову фрагментів музичних творів;
  - різновиди кадансів у запропонованих музичних прикладах
  - логіку гармонічного руху в класичному періоді (В. А. Моцарт, Л. В. Бетховен – головні теми сонат для фортепіано)

4. Записати ритмічний диктант (народна пісня)

5. Усний диктант.

Література основна : 2, 3, 5.

Література додаткова : 1, 4.

Тема 4.4. Діатонічні семи- та п'ятиступеневі лади. – 4 год.

Маломісткі звукоряди. Пентатоніка. Іонійський, міксолідійський, лідійський еолійський, дорійський, фригійський, гуцульський вірменський, угорський.

Лабораторне заняття (2год.)

Мета: Формування ладових уявлень, національно - стильового відчуття; Набуття навичок визначення різновиду ладу; аналізу інтонаційно – ладових зворотів; відпрацювання звукорядів ладів мінорого нахилу, ангемітонних пентатонік.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
2. Інтонувати:
  - звукоряди ладів: трихорди, тетрахорди, гексахорди, ангемітонні пентатоніки (мажорні та мінорні), еолійський, дорійський, фригійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями.
  - Звукоряди зазначених ладів, використовуючи різноманітні варіанти ритмічних малюнків;
  - Паралельними терціями та секстами (групами)
3. Сольфеджувати:
  - одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст.
  - двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою)
4. Визначити на слух:
  - ладовий нахил у фрагментах музичних творів;
  - різновид звукоряду в мелодії;
  - наявність рис того чи іншого ладу;
5. Створити сім мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 3, 5.

Лабораторне заняття (2год.)

Мета: Формування ладових уявлень, національно стильового відчуття, набуття навичок визначення різновидів ладу, аналізу інтонаційно-ладових зворотів, відпрацювання звукорядів ладів мажорного нахилу та ладів із збільшеними секундами.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
2. Інтонувати:
  - звукоряди ладів мажорного нахилу: іонійський, лідійський, міксолідійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями.
  - Звукоряди зазначених ладів, використовуючи різноманітні варіанти ритмічних малюнків;
  - Паралельними терціями та секстами (групами)
3. Сольфеджувати:
  - одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст.
  - двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою)
4. Визначити на слух:
  - ладовий нахил у фрагментах музичних творів;
  - різновид звукоряду в мелодії;
  - наявність рис того чи іншого ладу;
5. Створити сім мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.

Література основна 2, 4, 5.

Література додаткова : 1, 3.

Тема 4.5.: Мелодія: Інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови – 2 год.

Елементи побудови мелодії: ладова та інтонаційна основа, звуковисотний малюнок. Період. Каденції та цезури. Речення. Фраза. Мотив.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: Набуття навичок аналізу елементів музичної тканини, диференції звуковисотних, ритмічних співвідношень звуків, характеру їх мелодико-ритмічного малюнка, прийомів розвитку мелодії.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
  - за камертоном;
  - від попередньої тональності;
2. Інтонувати:
  - Звукоряди гам вгору та вниз від будь якого ступеню тональності;
  - ланцюжки інтервалів від звуків;
  - дво-, триголосся паралельними секстаккордами, квартсекстаккордами;
3. Сольфеджувати:
  - Одноголосні вправи з визначенням темпу, характеру, прийомів інтонаційного розвитку, фразування, структури;
  - двоголосні вправи (з попереднім аналізом нотного тексту) дуєтом або групою.
4. Проаналізувати (письмово або усно) мелодії за планом:
  - характер музики;
  - основні інтонації;
  - Ладові особливості;
  - Тип мелодичного руху;
  - Розмір, темп;
  - Форма твору;
  - Кульмінація.
5. Диктант. Записати мелодію із зазначенням темпу, динамічних відтінків та штрихів.

Література основна : 1, 2, 4.

Література додаткова : 4, 5.

IV СЕМЕСТР

Змістовий модуль V

Гармонічне чотириголосся.

Тема 5.1.: Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні – 4 год.

Назви голосів у чотириголоссі (бас, тенор, альт, сопрано). Мелодичне положення акорду. Тісне розташування акордів.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набування навичок слухового сприймання багатоголосся; ансамблевого виконання, виокремлення в гармонічній фактурі будь-якого голосу; аналізу голосоведіння багатоголосної фактури.

Завдання:

1. Налаштування в ладо тональності.
2. Інтонувати:
  - окремі інтервали або групи інтервалів на два голоси;

- дисонуючі інтервали з розв'язанням (наприклад в3, зб5, в3; ч5, зм7, ч5) ансамблем студентів;
  - гами або гамоподібні вправи з рухом голосів у терцію і сексту;
3. Сольфеджувати:
    - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
    - багатоголосні вправи із збірки Є.Євпака «Хорові розспівки».
  4. Визначити на слух:
    - три- та чотириголосні акордові послідовності;
    - мелодичне положення окремих акордів;
    - басовий голос в гармонічній фактурі;
    - кількість голосів у багатоголосних музичних творах.
  5. Створити підголоски до мелодії даної пісні.
  6. Записати запропоновану акордову послідовність в хоральній фактурі із строгим плавним голосоведінням.

Література основна: 2, 4, 5.

Література додаткова : 3, 5.

Тема 5.2.: Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні – 6 год.

Назви голосів у чотириголосі (бас, тенор, альт, сопрано). Мелодичне положення акорду. Широке розташування акордів.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок слухового сприймання багатоголосся; ансамблевого виконання, виокремлення в гармонічній фактурі будь-якого голосу; аналізу голосоведіння багатоголосної фактури.

Завдання:

7. Настройка в ладо тональності.
8. Інтонувати:
  - окремі інтервали або групи інтервалів на два голоси;
  - дисонуючі інтервали з розв'язанням (наприклад в3, зб5, в3; ч5, зм7, ч5) ансамблем студентів;
  - гами або гамоподібні вправи з рухом голосів у терцію і сексту;
9. Сольфеджувати:
  - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
  - багатоголосні вправи із збірки Є.Євпака «Хорові розспівки».
10. Визначити на слух:
  - три- та чотириголосні акордові послідовності;
  - мелодичне положення окремих акордів;
  - басовий голос в гармонічній фактурі;
  - кількість голосів у багатоголосних музичних творах.
11. Створити підголоски до мелодії даної пісні.
12. Записати запропоновану акордову послідовність в хоральній фактурі із строгим плавним голосоведінням.

Література основна: 1, 2, 4.

Література додаткова : 2, 4, 7.

Тема 5.3. Нонакорди субдомінантової та домінантової групи – 4 год.

Нонакорди II, IV, V ступенів та їх різновиди.

Виклад нонакордів у чотириголосі та п'ятиголосі. Використання нонакордів у гармонічних зворотах.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок визначення нонакордів II, IV, V ступенів (побудова, різновиди) та особливості їх розташування, відпрацювання співу акордових послідовностей.

Завдання:

1. Настройка в ладотональності.
2. Інтонувати:
  - звукоряди натурального, гармонічного мажору (мінору) з ритмічними ускладненнями;
  - ланцюжки діатонічних, характерних інтервалів з розв'язанням за тяжінням у різні тональності;
  - нонакорди в тональностях та від звука з розв'язанням через септакорд того ж ступеня або септакорд квартою вище;
3. Сольфеджувати:
  - одно- та двоголосні вправи з підручників;
  - чотириголосні вправи з підручника Б. Алексєєва «Гармонічне сольфеджіо»
4. Визначити на слух:
  - кількість голосів у нонакордах та розв'язати усіма можливими варіантами;
  - акордові послідовності з використанням різновидів нонакордів;
5. Записати одноголосний диктант, попередньо проаналізувати метро-ритмічні особливості, проспівати та транспонувати на тон вгору.
6. Створити 4 мелодії в різних тональностях мажору і мінору, використати нонакорди II, IV, V ступенів у мелодичному русі.
7. До даної мелодії добрати ритмічний супровід.

Література основна: 3, 4, 5.

Література додаткова : 1, 3.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

Хроматизм. Відхилення.

Тема 6.1. Ладова альтерація мажору і мінору – 6 год.

Хроматичні інтервали в мажорі та мінорі (побудова розв'язання). Альтерація акордів субдомінантової та домінантової групи в мажорі та мінорі.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення, інтонування різновидів альтерації в мажорі (мелодика, інтервали, акорди), аналізу особливостей розташування альтерованих акордів і використання їх в каденційних зворотах.

Завдання

1. Настройка в ладотональності.
2. Інтонувати:
  - звукоряди мажору з повною хроматизацією за знаками, запропонованими викладачем;
  - хроматичні інтервали в тональностях мажору до 4 ключових знаків з розв'язанням;
  - ланцюжком (за схемою) характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в межах однієї тональності;
  - акордові послідовності, що містять альтеровані акорди S групи в каденційних зворотах в мажорних тональностях.
3. Сольфеджувати:
  - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
  - одноголосні вправи з ладовою альтерацією нестійких ступенів;
  - двоголосні вправи з елементами ладової альтерації;
  - однотонально триголосні приклади гармонічного складу з музичної літератури (один голос співати, решту виконувати на фортепіано або співати тріо);
4. Визначити на слух:
  - хроматично змінені нестійкі ступені мажорних звукорядів;

- ланцюжки (діатонічних,характерних, хроматичних) інтервалів в тональностях мажору;
  - види альтерованих акордів;
  - гармонічні послідовності, що містять альтеровані акорди;
5. Після настройки і прослуховування мелодії визначити значення хроматизмів та записати їх.
6. Створити декілька мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.
- Література основна :** 2, 3, 5.
- Література додаткова :** 4, 5.

Тема 6.2. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. – 4 год.

Альтеровані акорди в плагальних зворотах. Альтеровані акорди в автентичних зворотах. Альтеровані акорди в прохідних та допоміжних зворотах. Альтеровані акорди в перерваному звороті.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття колористичної та експресивної сторони гармонії в її ускладнених формах, усвідомлення художніх закономірностей композиторських нотацій XIX – XX ст.; осмислення функціональної природи альтерованих акордів, визначення певних змін в структурі акорду, аналізу та інтонування гармонічних зворотів з різними альтерованими акордами.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
    - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука
    - від попередньої тональності.
  2. Інтонувати:
    - хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі
    - підголоскові триголосні періоди з хроматичними, допоміжними та прохідними звуками;
    - гармонічні плагальні звороти з альтерованими акордами:
I – II2 – II2#1#3 –I; I – II2#1#3 –I;
    - гармонічну послідовність з альтерованими акордами в перерваному звороті в тональностях до 2 ключових знаків:
I – III – IV – VII6 – I – I6 – IV – II43#1#3 – K64 – V7 – V#b – IV7#1#3 – K64 – V7 – I.
  3. Сольфеджувати:
    - перевірка знань для самостійної роботи попередньої теми;
    - одно- та двоголосні вправи з підручників з попереднім аналізом альтерованих звуків;
    - триголосні вправи із збірки «Хорові розпівки» Є. Євпака;
    - чотириголосні вправи з альтерованими акордами з підручника «Гармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва.
  4. Визначити на слух:
    - види альтерацій в окремому голосі в гармонічних зворотах;
    - функцію альтерованих акордів в гармонічних зворотах;
    - в гармонічних послідовностях плагальні звороти з альтерованими акордами.
  5. Записати мелодію сопранового голосу з чотириголосного уривку музичного твору.
- Література основна :** 1, 3, 5.
- Література додаткова :** 1, 2.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення альтерованих акордів у прохідних та допоміжних зворотах, аналізу гармонічних зворотів, відпрацювання співу акордових послідовностей (ланцюжком та в ансамблі)

Завдання

1. Настройка в ладо тональності:
  - за камертоном, з подальшим оспівуванням звуків тонічного тризвука;
  - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
  - звукоряди мажору та мінору в поступовому русі (вгору і вниз) з альтерацією нестійких ступенів ладу;
  - двоголосні розспівки з хроматичними допоміжними та хроматичними звуками взятими стрибком і кілька пов'язаних між собою хроматичних звуків;
  - у триголоссі варіювання ритмічного малюнка в мелодії на фоні стабільної ритмічної пульсації в середньому та нижньому голосі;
3. Сольфеджувати:
  - перевірка завдань для самостійної роботи попередньої теми;
  - одноголосні вправи з підручників;
  - двоголосні вправи з альтерацією нестійких ступенів;
  - чотириголосні вправи з підручника Б. Алексеєва.
4. Визначити на слух:
  - ладову альтерацію ступенів у фрагментах музичних творів;
  - акордову структуру окремо виконаних гармонічних зворотів з альтерованими акордами (тони акордів, розташування,)
5. Диктант (одноголосний), попередньо проаналізувати метро-ритмічні ускладнення.
Література основна : 3, 4, 5.
Література додаткова : 2, 5.

Тема 6.3. Відхилення в тональності I ступеня спорідненості – 4 год.

Тональності I ступеня спорідненості в мажорі та мінорі. Відхилення в тональності субдомінанти. Відхилення в тональності домінанти. Побічні домінанти як засіб відхилення.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення відхилень, засобу їх здійснення в межах періоду, відпрацювання співу гармонічних зворотів з відхиленням в тональності домінанти.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
  - за камертоном, з подальшим доспівуванням звуків тонічного тризвука;
  - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
  - мажорні та мінорні гами з альтерацією нестійких ступенів у терцію і сексту.
  - Мажорні та мінорні гами з альтерацією (з акордовим супроводом)
  - В тональностях Es-dur, cis-moll акордові послідовності з відхиленням в тональності домінанти.
3. Сольфеджувати:
  - одно-, двоголосні вправи з підручників
  - одноголосні вправи з підручників з інтонаційними, метро- ритмічними труднощами;
  - гармонічне та імітаційне двоголосся з відхиленням в тоальності домінанти.
4. Визначити на слух :
  - альтеровані ступені ладу в різних регістрах;
  - неповні акорди в тональностях (доспівати відсутній звук)
  - відхилення в акордових послідовностях, відтворити їх графічно;
  - відхилення та засоби їх здійснення у фрагментах музичних творів;

Робота на семінарському занятті	10								
Робота на практичному занятті	10								
Лабораторна робота (у тому числі допуск, виконання, захист)	10	7	70	7	70	7	70	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	5	25	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом			117		127		117		117
Максимальна кількість балів:					100				
Розрахунок коефіцієнта:			III семестр – залік. Коефіцієнт – 2,44			IV семестр – екзамен. Коефіцієнт – 3,9			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

Змістовий модуль III.						
3.1	Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору	- Інтонувати: звукоряди гармонічного мажору та мінору в простих та складних розмірах з ритмічними ускладненнями; ступені та інтервальні ланцюжки в зазначених ладах; Тризвуки та їх обернення (зменшений та збільшений) з визначенням тональностей і розв'язанням від звуків. Акордові послідовності від звуків; - Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників. - Добрати другий голос до диктанту, використовуючи діаточні та характерні інтервали.	2 год.	Л. о. 8, 10, 11. Л. д. 2, 3, 5.	Письмове та усне опитування	5
3.2	Функціональне значення акордів у ладі	- Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору в різних ритмах. Ступені, інтервали, в зазначених ладах. Тризвуки та їх обернення вгору та вниз. - Сольфеджувати:	2 год.	Л. о. 8, 10, 11. Л. д. 3, 4.	Письмове та усне опитування	5

		одно- та двоголосні вправи з підручників.				
3.3	Головні функції ладу	<p>- Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору в різних ритмах. Ступені, інтервали, в зазначених ладах. Плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в мелодичному русі в тональностях з 4 – 5 ключовими знаками. - Записати і співати в тональностях B-dur, E-dur, f-moll, d-moll, гармонічні звороти: I – V64 – I6 – IV – I64 – IV6 – IV – K64 – V – I - Сольфеджувати одно- і двоголосні вправи з підручників. - Добрати гармонічний супровід до дитячої пісні (використати акорди T, S, D груп.)</p>	2 год.	Л. о. 6, 7. 10. Л. д. 4, 5.	Письмове та усне опитування, МКР.	5

**Змістовий модуль IV.
Діатоніка. Хроматика.**

№	Тема	Зміст завдання	Год	Л-ра	Контроль	Бал
4.1	Септакорди та їх обернення (натуральний та гармонічний мажор і мінор)	<p>- Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до 6 ключових знаків. від звуків «b» та «e» ланцюжком D7, та його обернення з розв'язанням та визначенням тональностей мажору і мінору. Акордові послідовності в тональностях D-dur, S-dur, fis-moll, c-moll; I-V46 – I6 – IV – V2 – I6 – V43 – I; I6 – V43 – I – V6 – V65 – I. - Сольфеджувати: - чотириголосну вправу з підпучника Б. Алексеева. - Знайти приклади (дитячі та народні пісні) на використання D7, II7 та VII7 та їх обернення в мелодичному русі. - Виписати та проспівати. Скласти мелодію (8 – 12 тактів) за даним ритмічним малюнком. Використати V7, II7 та VII7 та їх обернення. - Інтонувати: VII7 (малий і зменшений) та II7 та їх обернення з розв'язанням в тоніку в тональностях з 2 – 3 знаками; Секвенції гармонічних зворотів: VII7 – V67 – I; VII65 – V43 – I.</p>	2 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 10 Л.д. : 3, 4.	Письмове та усне опитування	5
4.2	Акорди побічних ступенів. Перервана каденція	<p>- Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору до 6 ключових знаків; ступені ладів (мажорного та мінорного), вроздріб, в тональностях E-dur, cis-moll, A-dur, g-moll. Закінчувати тонікою ладу. гармонічні послідовності в тональностях: Des-dur, A-dur, h-moll. c-moll: I – VI – IV6 – II43 – VII2 – I64 – V7 – I; I – VIII6 – I6 – IV – III6 – V2 – I6 – VIII65 – V43 – I; Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників; триголосні вправи з підручників С. Мілки, М. Шевченка; чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеева; - Транспонувати мелодію диктанта на малу терцію вгору і вниз. - Скласти мелодію (8 тактів) у натуральному мінорі і добрати до неї супровід з акордами побічних ступенів;</p>	2 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 10. Л.д. : 1, 5.	Письмове та усне опитування	5

4.3	Гармонічна логіка класичного одного тонального періоду	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: натуральні, гармонічні мажорні та мінорні гами в різних ритмах. Інтервальні та гармонічні послідовності. - Сольфеджувати: одноголосні вправи з підручників; двоголосні вправи; дитячі пісні з супроводом; - Проаналізувати мелодії пісень з вокалу, визначити складові елементи музичної побудови. Скласти мелодії (по 8 тактів) на заданий гармонічний супровід. 	1 год.	Л.о. : 3, 8, 10, 11. Л.д. : 1, 4.	Письмове та усне опитування	5
4.4	Діатонічні семи - та п'ятиступеневі лади	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: звукоряди ладів від «с», «а», «g», трихорди, тетрахорди, гексахорди, ангемітонні пентатоніки (мажорні і мінорні), еолійський, дорійський, фригійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями. Звукоряди зазначених ладів використовуючи різноманітні варіанти ритмів. Паралельними терціями та секстами. - Сольфеджувати: одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст.. двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою) - Скласти мелодії в різних народних жанрах: танок, колискова, веснянка в опрацьованих ладах. - Знайти приклади народних пісень, мелодії яких створені у зазначених ладах. 	1 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 10 Л.д. : 1, 3.	Письмове та усне опитування	5
4.5	Мелодія : інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: від звуків: «мі». «ля-бемоль» звукоряди мажору (мінору) натурального та гармонічного, ладів народної музики з ритмічними ускладненнями; ланцюжки інтервалів (діатонічні, характерні) від звуків: «сі». «фа-дієз» та в тональностях H-dur, b-moll; акордові послідовності й форми періоду з використанням різновидів тризвуків (головних, побічних_ та септакордів з оберненнями. - Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників; триголосні вправи з підручника. - Проаналізувати письмово 2 мелодії пісень з фаху за наведеним планом. Поспівати їх. - Скласти другий голос до диктанту. 	1 год.	Л.о. : 8, 10, 11. Л.д. : 4, 5.	Письмове та усне опитування, МКР	5

Семестр IV

Змістовий модуль V						
Гармонічне 4 – голосся.						
5.1	Гармонічне чотириголосся в тісному розташуванні	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: звукоряди ладів з різними ритмічними малюнками; - інтервальні послідовності (діатонічні і характерні) в тональностях до 5 ключових знаків; - гармонічні послідовності, запропоновані на занятті, по вертикалі; 	2 год.	Л.о. : 2, 6, 8, 9. Л.д. : 3, 5.	Письмове та усне опитування	5

		<ul style="list-style-type: none"> - будь-який голос в чотириголосі з одночасним виконанням решти голосів на фортепіано. - Сольфеджувати: - одно-, двоголосні вправи з підручників; - вправи з «Хорових розспівок» Є. Євпака; - Добрати супровід до трьох мелодій в хоральній фактурі. 				
5.2	Гармонічне чотириголосся в широкому розташуванні	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: - звукоряди ладів з різними ритмічними малюнками; - інтервальні послідовності (діатонічні і характерні) в тональностях до 5 ключових знаків; - гармонічні послідовності, запропоновані на занятті, по вертикалі; - будь-який голос в чотириголосі з одночасним виконанням решти голосів на фортепіано. - Сольфеджувати: - одно-, двоголосні вправи з підручників; - вправи з «Хорових розспівок» Є. Євпака; - Добрати супровід до трьох мелодій в хоральній фактурі. 	3 год.	Л.о. : 8, 9, 10. Л.д. : 2, 4, 7.	Письмове та усне опитування	5
5.3	Нонакорди S та D групи	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати:- звукоряди мажору і мінору (натуральний гармонічний); - ланцюжки діатонічних, характерних інтервалів за схемами; - акордові послідовності з використанням нонакордів II, IV, V ступенів за схемами; - Сольфеджувати:- одно- та двоголосні вправи з підручників; - багатолосні вправи зі збірки Є. Євпака «Хорові розспівки»;- чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеєва «Гармонічне сольфеджіо». - Скласти 3 мелодії, що містять жанрові ознаки вальсу, полонезу, танго. Проспівати їх. 	2 год.	Л.о. : 3, 8, 10, 11. Л.д. : 1, 3.	Письмове та усне опитування, МКР	5

Семестр IV
Змістовий модуль VI.
Хроматизм. Відхилення.

6.1	Ладова альтерація мажору та мінору	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати:- звукоряди мажору з повною хроматизацією за зразками, запропонованими викладачем,- ланцюжком за схемою характерні та хроматичні інтервали з розв'язанням в тональностях B-dur, E-dur; - Сольфеджувати: - одноголосні вправи з підручників; - двоголосні вправи з підручників - багатолосні вправи зі збірки Є. Євпака «Хорові розспівки»; - чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеєва «Гармонічне сольфеджіо». - Добрати два приклади творів з фаху на використання ладової альтерації мажору. Виписати і співати. - Переписати вправу з «Гармонічного сольфеджіо» Б. Алексеєва (за вибором викладача), проаналізувати та співати по вертикалі. 	2 год.	Л.о. : 4, 5, 6, 9. Л.д. : 4, 5.	Письмове та усне опитування	5
6.2	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: - хроматичну гаму C, D, F, G в різних розмірах із складними ритмічними малюнком; - хроматичні допоміжні до стійких ступенів у мажорі та мінорі (в тональностях до 3-х ключових знаків) - гармонічну посідованість з альтерованими акордами в тональності до 3-х ключових знаків I – III – IV – VII₆ – I – I₆ – IV – II₄₃#1#3 – K64 – V7 – VI_b – IV₇#1#3 – K64 – V7 – I. - Сольфеджувати: 	2 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 2, 5.	Письмове та усне опитування	5

		<ul style="list-style-type: none"> - одно-, двоголосні вправи з підручників (з попереднім аналізом ладових ускладнень) - триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака; - чотириголосні вправи з альтерованими акордами з підручника «Тармонічне сольфеджіо» Б. Алексєєва. 				
6.3	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості	<ul style="list-style-type: none"> - Інтонувати: звукоряди трьох видів мажору і мінору з метро-ритмічними труднощами в тональностях з 4-5 ключовими знаками; мелодичні звороти, запропоновані викладачем, в тональностях до трьох ключових знаків; триголосні періоди поліфонічної фактури, запропоновані викладачем. - Сольфеджувати: одно-, двоголосні вправи з підручників; триголосні вправи зі збірки «Хорові розспівки» Є. Євпака; чотириголосні гармонічні послідовності з відхиленням в тональності субдомінанти; - Скласти мелодію (вальс, босанова) з відхиленнями, добрати супровід і записати в нотному зошиті. - Знайти в музичних творах з фаху приклади відхилень в тональності субдомінанти виписати, проспівати. 	2 год.	Л.о. : 3, 5, 8, 9, 10. Л.д. : 2, 5.	Письмове та усне опитування, МКР.	5

Критерії оцінювання самостійної роботи	Рівень виконання	К-сть балів
Студент надав декілька правильних визначень теоретичних понять з даної дисципліни згідно концепцій різних авторів. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, не припускаючись помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Досконало записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	Високий	5
Студент надав правильні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, припускаючись окремих, незначних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Майже точно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	Достатній	4
Студент надав неточні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Формально підійшов до виконання практичних завдань. Нечисто інтонує практичні вправи, припускаючись значних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Неточно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	Середній	3
Студент не в змозі надати визначення основних теоретичних понять з даної дисципліни. Не виконав практичне завдання. Нечисто інтонує практичні вправи. Не розуміє принципів побудови заданих інтервальних та акордових послідовностей, а також вправ у ладах. Не в змозі записати мелодичний та ритмічний малюнок самодиктанту.	Низький	0-2

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється в письмовій формі та складається з таких видів роботи:

1. Запис музичного диктанту;
2. Виконання вправ у заданих тональностях та ладах;
3. Побудова заданих інтервальних послідовностей;
4. Побудова заданих акордових послідовностей;
5. Слуховий аналіз.

Критерії оцінювання модульного контролю	Рівень виконання	К-сть балів
Студент надав правильні, вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.	Високий	25
Студент надав правильні відповіді на всі поставлені запитання, але припустився деяких, незначних помилок	Достатній	20
Студент надав частково невірні відповіді на всі чи деякі поставлені запитання, припускається суттєвих помилок.	Середній	15
Студент не надав відповіді на поставлені запитання або надав їх, але з величезною кількістю помилок.	Низький	10

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

Наприкінці 3 семестру — залік.

Наприкінці 4 семестру навчальним планом передбачено екзамен.

Форма проведення семестрового екзамену: комбінована

Тривалість проведення: 3 години

Максимальна кількість балів: 40

Критерії оцінювання:

по 8 балів за правильне написання одноголосного диктанту та правильну відповідь на одне питання білету.

Крім одноголосного диктанту в кожному білеті по 4 питання.

- **30-40 балів** за правильне написання диктанту, виконання письмових завдань та спів вправ;

- **20-30 балів** за правильне написання диктанту, виконання письмових завдань та спів вправ з урахуванням окремих помилок;

- **10-20 балів** за написання диктанту, виконання письмових завдань та спів вправ з урахуванням значних помилок;

- **1-10 балів** за неправильне написання диктанту, виконання письмових завдань та спів вправ з великою кількістю значних помилок (неправильно побудовані інтервали, акорди, нечисте інтонування, ритмічні помилки та ін.)

Перелік допоміжних матеріалів: збірники для читання з аркуша, що вказані у списку літератури з робочої навчальної програми.

6.5. Орієнтовний перелік питань на семестровому екзамені:

1. Запис одноголосного диктанту.
2. Виконання у заданій тональності побудови ладів.
3. Виконання у заданій тональності побудови інтервальних або акордових послідовностей.
4. Читання з аркуша запропонованого одноголосного прикладу.
5. Слуховий аналіз.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів, то семестрові оцінки визначаються в установленому порядку в межах стобальної шкали, а підсумкова – як середня зважена оцінка.

Форми проміжного контролю визначаються кафедрою самостійно і чітко прописуються в робочій навчальній програмі.

Кількість балів, яку студент набрав під час вивчення дисципліни, оголошується на останньому практичному (семінарському, лабораторному) занятті.

Результати проміжного та підсумкового контролю знань зазначаються у відомості обліку успішності, а загальна підсумкова оцінка – в індивідуальному навчальному плані студента (ІНПС).

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

**7. Навчально-методична карта дисципліни «Сольфеджіо» II курс
(змістовий модулі III-VI)**

Разом на II курс – 120 год., лабораторні – 56 год., самостійна робота – 26 год., МКР – 8 год., семестровий контроль— 30 год.														
Модулі	Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV					Змістовий модуль V			Змістовий модуль VI		
Назва модуля	Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу.			Діатоніка. Хроматизм.					Гармонічне 4-голосся			Хроматизм. Відхилення		
Кількість балів за модуль	117 балів			127 балів					117 балів			117 балів		
Лабораторні	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	6.3
Теми лабораторних робіт (всього 462 бали)	Гризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору	Функціональне значення акордів у ладі (1+10 балів)*2=22 бали	Головні функції ладу (1+10 балів)*3=33 бали	натуральному та гармонічному мажорі та мінорі (1+10)	Акорди побічних ступенів. Перервана каденція. (1+10 балів)	Гармонічна логіка класичного одно тонального періоду. (1+10 балів)	Діатонічні семи- та п'ятиступеневі лади (1+10 балів)*2=22 бали	Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови. (1+10 балів)	Гармонічне чотириголосся у тісному розташуванні. (1+10 балів)*2=22 бали	Гармонічне чотириголосся у широкому розташуванні. (1+10 балів)*3=33 бали	Номакорди S і D групи. (1+10 балів)*2=22 бали	Ладова альтерація мажору та мінору. (1+10 балів)*3=33 бали	Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації. (1+10 балів)*2=22 бали	Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості. (1+10 балів)*2=22 бали
Самостійна робота (всього 100 балів)	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю (всього 150 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)					Модульна контрольна робота 5 (25 балів)			Модульна контрольна робота 6 (25 балів)		
Підсумковий контроль	III семестр – залік. Всього без заліку – 244 бали, коефіцієнт – 2,44								IV семестр – екзамен (40 балів). Всього без екзамену – 234 бали, коефіцієнт – 3,9					

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975.
2. Драгомиров П. Сольфеджио. М., 1967.
3. Калмыков Б., Фридкин Г. Сольфеджио. Часть 1, одноголосие. М., 1962.
4. Ладухин Н.М. Одноголосное сольфеджио. М., 1988.
5. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Шокин В.П. Сольфеджио. М., 1964.

Додаткова література:

1. Афоніна О.С. Сольфеджіо (6-7кл.). К.: Мелосвіт, 2006.
2. Вахромеева Т.Н. Справочник по музыкальной грамоте и сольфеджио. М., 2004.
3. «Музыкальная энциклопедия» М., 1979
4. Рубец А. Одноголосное сольфеджио. М., 1981.
5. Серебряный М. Сольфеджио на ритмоинтонационной основе современной эстрадной музыки. Киев, «Музична Україна», 1987.
6. Способин И. Сольфеджио – двухголосие и трехголосие. М., 1977.
7. Способин И. Элементарная теория музыки. М., 1985

І

Збірки музичних диктантів:

1. Агажанов А. Двухголосные диктанты. М., 1962.
2. Блинский С., Олендарьов В. Музичний диктант. Київ, «Музична Україна», 1976.
3. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Изд. 2-е, М., 1976.
4. Ладухин Н. Тысяча примеров музыкального диктанта. М., 1964.
5. Островский А.Л., Павлюченко С.А., Шокин В.П. Музыкальный диктант. Пособие для музыкальных школ, училищ и консерваторий. Вып. 1-й, одноголосие. М.-Л., 1941.
6. Островский А.Л., Павлюченко С.А., Шокин В.П. Музыкальный диктант. Вып. 2-й, двухголосие, многоголосие и аккордовое движение. М.-Л., 1948.
7. Фрейндлинг Г. Двухголосные диктанты. М., 1962.
8. Фридкин Г. Музыкальные диктанты. М., 1965.

9. Додаткові ресурси

1. Ходоровська І.М. Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник. К., 2014.
<http://elibrary.kubg.edu.ua/7693/>